

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

พระจูฬปันถก

พระจูฬปันถก^๑ เป็นบุตรของธิดาแห่งเศรษฐี ในเมืองราชคฤห์ เป็นน้องชายร่วมมารดาบิดาเดียวกันกับท่านพระมหาปันถก เมื่อพระมหาปันถก สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว ได้รับความสุขจากการหลุดพ้นสิ้นกิเลสอาสวะทั้งปวงแล้ว มีความปรารถนาจะให้จูฬปันถก น้องชายมีความสุขเช่นนั้นบ้างจึงไปขออนุญาตจากชนเศรษฐีผู้เป็นคุณตา ซึ่งก็ได้รับอนุญาตและให้ความร่วมมือด้วยดี เพราะคุณตาก็เป็นผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว

เมื่อจูฬปันถกได้รับการอุปสมบทเรียบร้อยแล้ว ท่านพระมหาปันถกผู้เป็นพี่ชายได้สอนคาถาพรรณนาพุทธคุณหนึ่งคาถา ความว่า “ดอกปทุมชาติ ที่ชื่อว่าโกกนุท ขยายกลีบแยมบานตั้งแต่เวลารุ่งอรุณยามเช้า กลิ่นเกสรหอมระเหย ไม่รู้จัก เธอจงพินิจดู พระสัถยมุนีอังคีรส ผู้มีพระรัศมีแผ่ไพโรจน์อยู่ ดุจดวงทิวากรส่องสว่างอยู่กลางนภากาศ ฉะนั้น”

ด้วยคาถาเพียงคาถาเดียวเท่านั้น ปรากฏว่าพระจูฬปันถก เรียนอยู่นานถึง ๔ เดือน ก็ยังจำไม่ได้ ท่านพระมหาปันถกพี่ชาย พยายามเคี่ยวเข็ญอย่างไรก็ไม่สำเร็จ ในที่สุดก็เห็นว่าท่านเป็นคนโง่เขลาปัญญาทึบ เป็นคนอากัปกิริยาในพระพุทธศาสนา ไม่สามารถจะบรรลุคุณพิเศษเจริญรุ่งเรืองในพระศาสนาได้ จึงตำหนิประณามท่านแล้วขับไล่ออกจากสำนักไป

ในวันนั้น หมอชีวกโกมารภัจ ได้กราบอาราธนาพระผู้มีพระภาค พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์ ๕๐๐ รูป ไปเสวยและฉันภัตตาหารที่บ้านของตน

พระมหาปันถก ผู้มีหน้าที่เป็นภัตตทูตเทศก์ ได้จัดนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ ให้ฉันภัตตาหารที่บ้านของหมอชีวกโกมารภัจนั้น เว้นเฉพาะพระจูฬปันถก เพียงรูปเดียวเหลือไว้ในพระอาราม

พระจูฬปันถก เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจในชีวิตและวาสนาของตนเอง คิดว่าตนเองเป็นอากัปกิริยาบุคคลในพระพุทธศาสนา ไม่สามารถที่จะบรรลุโลกุตระธรรมได้ จึงตัดสินใจที่จะสึกออกไปเป็นฆราวาส แล้วทำบุญสร้างกุศลต่างๆ ตามควรแก่ฐานะ จึงได้หลบออกจากวัดตั้งแต่เช้าตรู่

ขณะนั้นพระผู้มีพระภาคเสด็จจรงกรมอยู่ ได้ทอดพระเนตรเห็นเธอเดินมาจึงตรัสถามว่า “จูฬปันถก นั้นเธอจะไปไหนแต่เช้าตรู่เช่นนี้” พระจูฬปันถก ตอบว่า “ข้าแต่พระผู้มีพระภาค พระมหาปันถกได้ขับไล่ออกจากพระพุทเจ้าออกจากอาราม ดังนั้นข้าพระพุทธเจ้าจะไปลาสิกขา พระเจ้าข้า” พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า

^๑ <https://84000.org/one/1/35.html>

“จุฬปักถอก เธอมีได้บวชเพื่อที่ชาย เธอบวชเพื่อตถาคตต่างหาก เมื่อพี่ชายขับไล่เธอ เหตุไฉนเธอจึงไม่มาหา ตถาคต การกลับไปอยู่ครองเรือนจะมีประโยชน์อะไร มาอยู่กับตถาคตจะประเสริฐกว่า”

พระบรมศาสดา พาพระจุฬปักถอกไปที่พระคันธกุฎี ทรงประทานผ้าขาวบริสุทธิ์ผืนเล็ก ๆ ให้ผืนหนึ่ง แล้ว ทรงแนะนำให้เธอบริกรรมด้วยคาถาว่า **โรชฺหรณฺโณ โรชฺหรณฺโณ** พร้อมกับใช้มือลูบคลำผ้าผืนนั้นไปด้วย

พระจุฬปักถอก รับผ้ามาด้วยความเอิบอ้อมใจ แสวงหาที่สงบสงัดแล้วเริ่มปฏิบัติบริกรรมคาถาลูบคลำผ้าที่ พระพุทธองค์ประทานให้ พระจุฬปักถอกบริกรรมได้ไม่นาน ผ้าขาวที่สะอาดบริสุทธิ์ผืนนั้น ก็เริ่มมีสีคล้ำเศร้าหมอง เหมือนผ้าเช็ดมือ จึงคิดขึ้นว่า “ผ้าผืนนี้เดิมทีมีสีขาวบริสุทธิ์ แต่อาศัยการถูกต้องสัมผัสกับอวัยวะของเรา จึง กลายเป็นผ้าสกปรก เศร้าหมอง สัณขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ” แล้วเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ยกผ้าผืนนั้นขึ้น เปรียบเทียบกับอวัยวะร่างกายเป็นอารมณ์ก็ได้บรรลุพระอรหัตผลพร้อมด้วยปฏิสัมภิทาญาณ คือปัญญาอัน แดกฉาน

ครั้งรุ่งเช้า พระผู้มีพระภาคเจ้าพร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ เสด็จไปยังเรือนของหมอชีวกโกมารภัจ เพื่อเสวย ภัตตาหารตามที่หมอชีวกกราบอาราธนาไว้ เมื่อหมอชีวกน้อมนำภัตตาหารเข้าไปถวายพระบรมศาสดา พระองค์ ทรงปิดบาตรแล้วตรัสว่า “ยังมีพระภิกษุอีกรูปหนึ่ง อยู่ที่วัด” หมอชีวกจึงส่งคนไปนิมนต์ให้ท่านมาฉันภัตตาหาร

ขณะนั้น พระจุฬปักถอก เพื่อจะประกาศความเป็นพระอรหันต์ของตนให้ปรากฏ จึงได้เนรมิตพระภิกษุขึ้น ถึงจำนวน ๑,๐๐๐ รูป ในพระอารามอยู่ในอิริยาบถต่าง ๆ กัน บ้างก็สาธยายพุทธคุณ บ้างก็ชกจีวร บ้างก็ย้อมจีวร เป็นต้น เมื่อคนรับใช้มาถึงวัดได้เห็นพระภิกษุจำนวนมากมายอย่างนั้น จึงรีบกลับไปแจ้งแก่หมอชีวก

พระพุทธองค์ทรงสดับอยู่ด้วย จึงรับสั่งให้คนใช้นั้นไปนิมนต์ท่านที่ชื่อจุฬปักถอก คนรับใช้ไปกราบนิมนต์ ตามพระดำรินั้น ด้วยคำว่า “ข้าแต่พระคุณเจ้า พระบรมศาสดารับสั่งให้มานิมนต์พระจุฬปักถอก ขอรับ” ปรากฏว่าพระภิกษุทุกรูปต่างก็พูดเหมือนกันว่า “**อาตมา ชื่อพระจุฬปักถอก**” คนรับใช้ไม่รู้จะทำอย่างไรจึงต้อง กลับไปกราบทูลพระบรมศาสดาตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอีก พระพุทธองค์ ตรัสแนะว่า “**ถ้าพระภิกษุรูปใดพูดขึ้น ก่อน เธอจงจับมือภิกษุรูปนั้นไว้แล้วนำท่านมา ส่วนพระภิกษุที่เหลือก็จะหายไปเอง**” คนรับใช้ ปฏิบัติตามที่พระ ผู้มีพระภาคทรงแนะนำนั้นแล้ว ได้นำพระจุฬปักถอก สู่นิมนต์ เมื่อเสร็จภัตกิจแล้ว พระบรมศาสดาทรงมอบให้ ท่านเป็นผู้กล่าวถ้อยตานุโมทนา อันเป็นการเสริมศรัทธาแก่ทายกทายิกา

พระจุฬปักถอก สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว ได้เป็นกำลังช่วยกิจการพระศาสนาตามความสามารถของท่าน และโดยที่ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในมโนมยิทธิ พระบรมศาสดาจึงทรงยกย่องท่านในตำแหน่งเอตทัคคะ เป็นผู้ เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายในทางผู้ชำนาญในมโนมยิทธิ

ท่านดำรงอายุสังขาร สมควรแก่กาลเวลาแล้วก็ดับขันธปรินิพพาน

จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
คณอก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ